

*Elina
• Hirvonen*
*Punainen
myrsky*

WSOY

Elina Hirvonen

PUNAINEN
MYRSKY

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© ELINA HIRVONEN JA WSOY 2019
ISBN 978-951-0-43646-2
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
PAINETTU EU:SSA

*Onpa omituista ajatella,
että jokainen ihmisolento on sisimmältä olemukseltaan
käsittämätön arvoitus ja salaisuus kaikille muille*

CHARLES DICKENS, *Kaksi kaupunkia*

(suomentanut Helka Varho)

*Sota ei ole ohi,
ja tämä jäljelle jäänyt selkkaus on meidän.
Kaukaa käyty sota,
kauko-ohjattujen ohjusten sota on päättynyt.
Mutta lähitaistelu on vasta alkanut
– rakkauden ja vihan taistelu,
myötätunnon ja julmuuden välinen kamppailu
alkoi juuri.*

OTE IRAKILAISTEN TAITEILIJOIDEN NAJEEM-RYHMÄN

JULKILAUSUMASTA, HUHTIKUUSSA 2003

(englannista suomentanut Lea Peuronpuro)

Tämä on tositarina isästäni ja hänen edesmenneestä ystävästään Abbas Fakhr el-Deenistä.

Isäni ja Abbas Fakhr el-Deen osallistuivat seitsemänkymmmentäluvulla Karbalan alueella mielenosoitukseen, jossa vaadittiin Saddam Husseinin hallinnolta enemmän vapauksia. Myöhemmin samana päivänä Saddamin turvallisuusjoukot pidättivät suurimman osan mielenosoitukseen osallistuneista nuorista, laittoivat heidät busseihin ja veivät Bagdadiin. Sinä päivänä vuorossa ollut tuomari tuomitsi heille kaikille saman tuomion, elinikäisen vankeusrangaistuksen hallituksen vastustamisesta. Irakissa elinikäinen tuomio voi olla mitä tahansa kahdestakymmenestäviidestä vuodesta koko elämään.

Isäni kuvaili ystävänsä Abbasia mieheksi, jota pidettiin Irakin niissä osissa komeana. Hänellä oli vihreät silmät ja vaaleanruskeat hiukset, koska hänessä oli libanoni-laista verta. Isäni mukaan Abbasia kidutettiin Abu Graibin vankilassa enemmän kuin muita, koska hän oli niin komea. Vartija hakkasi häntä ja sanoi: »Miksi ihmeessä noin komea mies oli mielenosoituksessa vaatimassa lisää vapauksia? Yhtä hyvin olisit voinut mennä Bagdadiin ja

viettää elämäsi bordelleissa ja yökerhoissa. Ne ovat todellisia vapauksia!»

Neljän vuoden kuluttua molemmat vangit, isäni ja Abbas, vapautettiin osana Saddamin päätöstä vapauttaa muutamia poliittisia vankeja. Abbas liittyi maanalaiseen ryhmään, joka jahtasi Saddamin virkamiehiä. Isäni ja Abbas, jotka olivat kotoisin samalta alueelta ja tulleet läheisiksi pitkien vankilatuomioidensa aikana, viettivät paljon aikaa yhdessä.

Eräänä päivänä Abbas pyysi isääni mukaansa hammaslääkəriin. Vastaanotolla Abbas oli hermostunut ja kyseli paljon. Lääkäri kertoi, että hän saattaisi joutua poistamaan Abbasilta hampaan, tai ainakin poraamaan sitä.

Abbas pyörtyi tuoliin. Hän oli pyytänyt isäni mukaansa, koska häntä pelotti.

Muutaman vuoden kuluttua salainen poliisi otti Abbasin ja muutaman muun miehen kiinni Bagdadissa. Heidät vietiin poliisiasemalle Bagdadin ulkopuolelle, huoneeseen, jossa heidät sidottiin lattiaan kiinnitettyihin tuoleihin. Abbas istui keskellä. Poliisi toi poran ja porasi ensimmäisen vangin selkärankaa. Vanki huusi, kunnes kuoli. Abbasin vuoro oli seuraavana.

Kolmas vangeista vapautettiin. Hän kertoi isälleni, että Abbas oli rauhallinen, vaikka oli juuri nähnyt ystävänsä kuolevan. Abbas oli rauhallinen, kun poliisi asetti poran hänen niskaansa vasten. Puolen minuutin kuluttua hän kuoli.

I

ON TOUKOKUU ja sataa räntää. Jäätävä sade peittää kellareista nostetut pyörät, hiekkalaatikot, vappuhuisikat, ilmapallot ja terassipöydät, valoa kohti kääntyneet kasvot ja kukat, jotka puskevat esiin roudasta sulaneesta maasta. Tänä vuonna valo ei ole toiveikas vaan julma, jäätävien aamujen valo, entä jos kevään lisäksi ihmiskunta on myöhässä, jos toivoa ei ole.

Tänä keväänä tyttö, joka kieppui jäällä valkoisessa asussa ja haaveili opiskelevansa lääkäriksi, hirttäytyy ennen kuin ylioppilaskirjoitukset alkavat.

Pariisilaisen kaupan ikkunassa lukee *juutalainen*, helsinkiläisen moskeijan seinässä *kebabit ulos*. Mies jää kiinni menneisyytensä valehtelusta ja ihmiset kysyvät, kuka hän on.

Tänä keväänä jotkut puhuvat 30-luvun paluusta, mutta maailma ei muutu samalla tavalla, vaan aina uudella. Aina me olemme yllättyneitä, maailman ja ihmisten äärellä.

Kysymyksistä kipein on: miksi en nähnyt aiemmin? Tänä keväänä se kysytään monta kertaa.

Haavan valkoiset haivenet peittävät kaupungin, lopulta kaikki kukkii liian aikaisin.

Joku puhuu kvanttifysiikan havainnosta, jonka mukaan aika on kaksisuuntainen polku, menneisyys ei ainoastaan muovaa tulevaisuutta, vaan samaan aikaan tulevaisuus muovaa menneisyyttä.

Koska nyt olen tässä, menneisyyteni on osa tarinaa. Kuva syntyy, kun pimeään pilkottaa valo, tarina alkaa, kun synkkyyteen pilkottaa toivo. Kun lapsi pääsee pakolaisleiriltä kohti turvaa, kun hän ei enää joudu palaamaan, vasta silloin hyväksymme hänen tarinansa oman tarinamme rinnalle, vasta silloin pystymme näkemään hänet.

Tämän tiedän: kaikkialla maailmassa yksinäisimpiä ovat lapset, jotka kantavat raskaimpia salaisuuksia.

I

Suomi, maailma

2015

2

»HALUAN KUOLLA Najafissa.»

Äiti kieputtaa hameensa helmaa sormiensa välissä. Katse on samea, ääni kirkas. Lääkäriaseman kalpeassa valossa hän näyttää yhtä ektsyneeltä kuin kaduilla, joilla kulkee silmiään siristellen, kuin etsisi yhä tuttuja, hiekanvärisiä taloja.

Illalla äiti oli kylässä minun ja Auran luona. Hän pesi astioita käsin, koska ei luota tiskikoneisiin, eikä meidän nuorten, kuten hän sanoo, kykyyn pestä lautasia ja laseja kunnolla.

Auralla oli supistuksia, hän makasi sohvalla jalat tyydyn päällä, kasvoillaan ärtynyt ilme. Ehkä syy oli kipu, ehkä äiti, joka puuhasi keittiössä kuin kotonaan. Vein Auralle lämpötyynyn, asettelin sen hänen alaselkensä alle, keittiössä jotain särkyi. Kun palasin keittiöön, äiti oli kontallaan lattialla keräilemässä lasinsiruja.

»Oletko kunnossa?»

»Ote lipesi.»

Äidin kasvot vääntyivät, hän nojasi astiakaappiin, painoi verisen käden rintaansa vasten.

»Vien sinut lääkäriin.»

»Ei taas.»

»Yksityiselle.»

»Se on kallista.»

»Minä maksan.»

Varasin ajan samalta lääkäriasemalta, jota minun työpaikkani käyttää. Olin huolissani, ja ylpeä. Minulla oli rahaa. Pystyin maksamaan tämän äidille. Pystyin vaatimaan hänelle parasta mahdollista hoitoa, nopeasti. Emme joutuisi jonottamaan enää. Minun ei tarvitsisi selittää äidin vaivoja yhä uusille hoitajille, ei anella, että hänet tutkittaisiin kunnolla, ei kävellä kotiin särkylääkkeitä mukani, ei kestä äidin häpeää siitä, että hän joutuu pyytämään minulta apua.

Lapsesta asti olen haaveillut, että voisin pitää äidistä huolta. Olen halunnut olla se, joka korjaa isän ja elämän jättämät jäljet. Nyt voin varata hänelle ajan yksityiseltä lääkäriasemalta, hakea hänet uudella autolla, noutaa automaattista erikoiskahvin. Minulla on asema, jonka turvin voin vaatia hänelle parasta hoitoa ja rahaa, jolla maksaa siitä. Voin viedä koko ikänsä kipuja kantaneen äitini ensimmäisen maailman kauniisti maalatulle lääkäriasemalle ja vaatia, ettei hänen enää tarvitse kärsiä.

»Et sinä kuole!»

Vanha mies selaa edellisen kesän lehteä, lapsi juoksee käytävällä paljain jaloin, kurahaalari yllään, legoapina kädessään, perässään nainen hiukset hikisinä ja rintarepussa vauva.

Äiti taputtaa kämmenselkääni, aika repeää rieka-leiksi, niiden raoista häämöttää pimeä tyhjiys, joka hajottaa unelmat tomuksi.

Kuoleman mahdollisuus on osa työtäni. Ei iso osa: tiedän missä kuljen ja kenen kanssa. Olen asemassa, jossa saan turvaa, ja tiedän, keneltä sitä vaatia. Silti saatan kuolla työmatkalla autopommiin tai tarkka-ampujan luotiin, voi olla, että minut kidnapataan ja kasvonsa peittänyt mies pitää puheen uskonnosta, joka on minulle tärkeämpi kuin hänelle, ja kumartuu katkaistakseen kaulani. Irakissa kuolee joka päivä lapsia ja aikuisia paljon hirvittävämmillä tavoilla.

Isi pakottaa joukkoonsa lapsia. Pienet pojat eivät muista muuta elämää kuin sen, jonka kalliilla autoilla ajavat, raskailla aseilla ampuvat, mahtipontisesti puhuvat parrakkaat miehet heille tarjoavat. Lapset saavat makeisia ja limonadia, he saavat aseita, joita luulevat leluiksi. He saavat itsemurhavöitä ja koulukirjoja, opettelevat laskemaan yhteen luoteja ja ruumiita.

Kun valo on kaunein ja ilma lempein, lapset syövät popcornia ja katsovat elokuvia. Naamioidut supersankarit leikkaavat valkokankaalla vääräuskoisten päät ja ripustavat ruumiit katulamppuihin. Samojen lamppujen valossa perheet kulkivat iltakävelyillä vain vähän aikaa sitten, samat lamput valaisivat rakastavaisten, riitelevien pariskuntien ja valotikkuja ilmaan heittelevien lasten kasvot.

»Jonakin päivänä minä kuolen», äiti sanoo. »Sinun täytyy tottua siihen ajatukseen.»

»Ei puhuta siitä.»

»Haluan puhua siitä.»

Puhelimeni soi. Työpaikan numero.

»Erbilissä ensi viikolla.»

»Ok.»

»Ymmärtääkö Aura?»

»Aura ymmärtää kaiken.»

3

LENTOKENTÄLLÄ ON miehiä liian ohuissa vaatteissa. Heillä on keveät kantamukset, hiljainen ääni ja lannistunut katse. Jään kuuntelemaan keskusteluja vähän matkan päähän, täällä saatan olla ainoa ulkopuolinen, joka ymmärtää mitä he sanovat.

He ovat palaamassa kotiin. He ovat minua nuorempia, lihaksikkaat vartalot ja kauniit kasvot, he pysähtyvät kosmetiikkakaupan eteen ottamaan itsestään kuvia, seisovat kädet toistensa kaulalla kuin olisivat lähdössä lomalle.

Ympärillä leijuu suru, nöyryytys ja viha, jonka säikeistä löytyy myös minun sukuni nimi.

On yli kaksikymmentä vuotta siitä, kun meidän perheemme lähti. Saddam teloitettiin kymmenen vuotta sitten.

»Nyt alkaa uusi aika», isä sanoi äidille, kun he katsoivat internetistä videota, jossa Saddam käveli hirttopaikalle Koraani kainalossaan, kasvot paljaina ja kieltäytyi vetämästä huppua kasvojensa suojaksi. Videolta kuului, miten yleisö herjasi Saddamia, äiti pudisti päätään.

»Ei noin voi sanoa», hän sanoi hiljaa. »Vaikka ihminen olisi tehnyt mitä... hänen täytyy antaa kuolla rauhassa.»

Juhlat kestivät kolme päivää. Ihmiset tanssivat ja lauloivat. Saddam oli kuollut, ilma kirkas. Hänen kuolemaansa ei enää tarvinnut rukoilla.

Pakolaisiksi lähtevät uudet, ja taas uudet ihmiset. Kun he saapuvat Eurooppaan ja Suomeen, heitä pilkataan, vihataan ja säälitään. Samassa rappukäytävässä asuu ihmisiä, joiden sukulaiset ovat tappaneet toisensa, he oppivat elämään toistensa lähellä, väistämään. He oppivat puhumaan asioista, joilla ei ole merkitystä, ja vaikeemaan tärkeimmistä. Me olimme sen.

Öisin luen uutisia Euroopan halki kulkevista pakolaisista. Katson kuvia rautatieasemilla nukkuvista perheistä, aidoista, kepeistä, lapsiaan kantavista vanhemmista, avustusjärjestöjen työntekijöiden huopiin käärimistä lapsista, joiden kasvoilla on verta ja silmissä hätä, lapsista, jotka näyttävät siltä kuin olisivat nukahtaneet rannalle. Katson vieressäni nukkuvaa Auraa, ohuen yöpaidan alta pingottavaa vatsaa, hiusten puoliksi peittämiä kasvoja. Haluan olla se, joksi hän minua luulee.

»Poraa hoitotasoa ennen kuin lähdet», Aura sanoi, kun pakkasin kauluspaitoja lentolaukkuun. Hän istui sängyllä aamutakki yllään, kasvot hailakoina, vatsa valtavana.

»Poraa?»

Tämän tiedän: kaikkialla maailmassa yksinäisimpiä ovat lapset, jotka kantavat raskaimpia salaisuuksia.

Maailma, 2015. Isiksen nousu horjuttaa maailmaa Irakista ja Syyriasta Eurooppaan. Kolme ihmistä matkustaa Suomesta Irakiin etsimään ratkaisuja. Yhdelle heistä matka merkitsee myös matkaa maailmaan, jonka on kerran joutunut jättämään taakseen.

Poika syntyy 1980-luvun alun Irakissa perheeseen, jossa on paljon rakkautta ja suuri salaisuus. Hänen isänsä toimii Saddam Husseinin hirmuhallintoa vastustavassa vastarintaliikkeessä ja on jatkuvassa vaarassa. Väkivallan, pelon ja pakenemisen keskellä äiti luo lapsilleen tilan, jossa kaiken läpäisee rakkaus.

Perhe pakenee Irakista Saudi-Arabian kautta Suomeen. Kasvaessaan poika etsii tapaa kasvaa kokonaiseksi ihmiseksi ympäristöissään, joissa hän on aina erilainen kuin muut ja joissa tärkeimmistä asioista ei koskaan uskalla puhua.

Punainen myrsky on ajankohtainen ja universaali romaani maailmasta, jossa lapset tekevät mitä vain saadakseen aikuisen hyväksynnän.

WSOY

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-43646-2

kansi: Ville Tietäväinen

